

Sarita Vujković
Akademija umjetnosti, Univerzitet u Banjoj Luci

**ZBORNİK RADOVA SKULPTURA:
MEDIJ. METOD. DRUŠTVENA PRAKSA. 2**

Zbornik radova pod nazivom *Skulptura: Medij. Metod. Društvena praksa. 2* nastavak je šireg promišljanja o savremenoj skulpturi čiji je tematski okvir koncepcijski povezan sa prvim naučnim simpozijumom o skulpturi održanim 2016. godine u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine, koji je pokrenuo niz ključnih pitanja o savremenoj skulpturi. Idejno je povezan sa projektom „Hronologija izlaganja skulpture u Srbiji 1945–2000”, koji je istraživačkog karaktera i odnosi se na rekonstrukciju hronologije izlaganja skulpture u Srbiji. Prateći period tokom koga je ovaj umetnički medij prošao kroz proces intenzivnog razvoja, Zbornik donosi niz radova o savremenoj skulpturi u okvirima modernističkih, konceptualnih, postmodernističkih savremenih kretanja.

Potreba da se odgovori na pitanja o tome kako se skulptorski pristupa određenim umjetničkim ili društvenopolitičkim problematikama kroz intervencije u domenu skulpture i njenog vizuelnog jezika, kao i koje su to strategije oblikovanja prostora povezane sa skulpturom i njenim transformacijama, te na koji je način iz pozicije aktuelnih umjetničkih i teorijskih kretanja moguće govoriti o skulpturi kao terminu, konceptu ili umjetničkom gestu, dovela je do potrebe da se osmisli još jedan naučni simpozijum podstaknut novim tendencijama razvoja misli o skulpturi u okviru savremenog umjetničkog konteksta.

Tematski okvir drugog zbornika nastoji problematizovati pitanja koja su postavljena na prvom simpozijumu, a koja se odnose na razmatranja o skulpturi sa polazišta umjetničkog medija kroz aspekt svjesno birane metodologije, te umjetničkih promišljanja savremenih skulptorskih praksi u kontekstu širih društvenih kretanja. Odluka uređivačkog odbora da se ovogodišnji program konferencije, zbog pandemije korona virusa svede samo na formu Zbornika, u kome su svi pripremljeni radovi štampani u cijelosti, nimalo ne umanjuje značaj simpozijuma koji u svom drugom izdanju proširuje početni nacionalni okvir sa regionalnim – međunarodnim učesćem.

Naučne studije obuhvaćene ovim zbornikom otvaraju niz ključnih pitanja o pozicioniranju savremene skulpture i njenog proširenog polja djelovanja u kontekstu

savremene umjetničke prakse, kao i njenog institucionalnog pozicioniranja, obuhvatajući i promišljanja o pojedinim međunarodnim pozicijama iz konteksta jugoslovenske i postjugoslovenske vizure.

Radovi Marka Jenka iz Moderne galerije u Ljubljani o transformaciji mase u vajarstvu Draga Tršara, kao i Dalibora Prančevića i Dore Derado sa Sveučilišta u Splitu, o *junk art*-u i primjerima drugačijeg oblikovanja skulpture u odnosu na njeno okruženje, kao i rad Ksenije Orelj koja povezuje trač-kulturu u današnjem virtualnom prostoru sa primjerima skulpture iz kolekcije Muzeja moderne i savremene umjetnosti u Rijeci, prošireno su polje pogleda na savremenu skulpturu u kontekstu postjugoslovenskog prostora. Ove zanimljive studije donose novi pogled iz vizure savremene medijske kulture koja je istovremeno obogaćena i zasićena novim materijalima, medijskim i masmedijskim prostorom, proširenim virtualnim prostorom koji traga za novim vizuelnim jezikom u kome dominira verbalni narativ nezamisliv u kontekstu ranije savremene kulture.

Rad Une Popović govori o načinima izlaganja skulptorskih praksi u muzejima, javnim institucijama kulture, ali i o saradnji između kustosa i umjetnika na primjeru izlaganja savremene skulptorske prakse u okviru programa Salona Muzeja savremene umetnosti u Beogradu za period 2009–2020. Ovaj decenijski okvir profesionalnog rada ustanove u situaciji krize izazvane dugogodišnjim zatvaranjem i sanacijom Muzeja savremene umetnosti u Beogradu govori o načinima profesionalnog djelovanja i produkcijske podrške umjetnicima kao novog izlagačkog modela.

Izlaganje skulpture kao društvene prakse u vidu studije slučaja na primjeru parka skulpture Simpozijuma Beli Venčac u Arandelovcu u radu Ane Ereš razmatra se u kontekstu jugoslovenske kulture i umjetnosti šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka. Ostvarivši izuzetna dostignuća u domenu afirmacije i njegovanja moderne skulpture, ova manifestacija je predstavljala jednu od ključnih stanica za razumijevanje kompleksnog razvoja i funkcije modernističke skulpture na jugoslovenskom prostoru. Pružanjem javnog prostora skulpturi data je mogućnost da ona prodre u svakodnevni život, zaključujući da je uz pomoć simpozijuma omogućen proces emancipacije njenog društvenog statusa, ali i emancipacija društva i njegove društvene svakodnevice.

Posljednje dvije decenije prošlog vijeka na polju skulpture donose nove pojave, prakse i pristupe koji se mogu pratiti do današnjih dana. Analiza u radu Miroslava Karića koji, proučavajući predmete, materijale i narative u skulpturi Olivera Parlić, daje širi kontekst tadašnjih prilika obilježenih reakcijom na prethodna istorijsko-umjetnička nasljeđa, ukazujući na izuzetno važan okvir za razumijevanje njenog rada.

Analiza ličnih umjetničkih pozicija, naglašena vezom između stvaralačkih misli i skulpture u djelu Olge Jevrić iznesena je u radu Dejana Vučetića koji proučava sagledavanje skrivene semantike u formi likovnog narativa kroz lične zapise same umjetnice. Ovakav pristup otvara pitanje da li vrijednosni sistemi prisutni u okviru

jednog određenog kulturnog kruga oblikuju nužno tumačenje društveno-kulturnih praksi pa i samih umjetničkih praksi uz pomoć savladanog i prisvojenog filozofskog aparata.

S druge strane, odnos prema temi majčinstva proučen uporednom analizom skulptura Henri Mura i Luiz Buržo, u radu Jelene Janev analizira razlike i sličnosti koje su određene rodnom pripadnošću i prihvatanjem, odnosno odbacivanjem uvreženih tradicionalnih shvatanja. U okviru ove analize, koju nadopunjuje delikatna slojevita, jedinstvena, i izrazito lična vizija Luiz Buržo, postaje jasno da odnos prema majčinstvu i prikazivanju majčinstva u umjetnosti dobija kompleksnost, snagu i autentičnost kada prenosi duboko proživljeno iskustvo umjetnica — majki.

Savremena spomenička skulptura zastupljena je u radu Jasmine Čubrilo koji problematizuje aspekt relacione skulpture u kontekstu spomen-obilježija Jelene Šantić, kao kontraspomenika odnosno antispomenika koji treba da obilježi izuzetan lični primjer antiratne političke agende i humanitarnog rada. Spomen obilježije Jelene Šantić, autora Mrđana Bajića, Jelice Radovanović i Dejana Anđelkovića, sa svojim organskim i neorganskim aspektima skulpture sagledano je kao novi prijedlog estetske strategije koji promišlja o društvenoj i političkoj sferi i odnosima umjetnosti prema biosferi stvarajući umjetničku formu koja postaje primjer eko-etičke estetike.

Redakcija Zbornika radova *Skulptura: Medij. Metod. Društvena praksa. 2* priredila je značajno izdanje koje donosi nove poglede na savremenu skulpturu sagledanu kroz naučne radove koji uvode nove metodološke pristupe i naučne elaboracije, prateći savremene i aktuelne teme koje proučavaju skulpturu kroz novo prošireno polje djelovanja. Drugo izdanje Zbornika zaokružuje ideju uredništva podstaknutu potrebom za kompleksnijim sagledavanjem savremene skulpture, kao i naučne elaboracije pokrenute Simpozijumom o savremenoj skulpturi, koje će postati nezaobilazna literatura za nova naučna istraživanja. Ovako uspješno priređena izdanja uredništvu Zbornika i izdavaču Muzeju savremene umetnosti Vojvodine trebala bi da budu dugoročni podsticaj u daljem radu na ovoj značajnoj i aktuelnoj temi.